

10. KALKINMA PLANI TAM FİYASKO

- AKP, 2014-2018'i kapsayan 10. Beş Yıllık Kalkınma Planı'nı açıkladı. Ancak, göz boyamaya ve hayali hedeflere dayalı hazırlanan Plan, neresinden tutsak elimizde kalıyor.
- AKP iddiası; 2018'de GSYH'yi 1.3 trilyon, kişi başına milli geliri ise 16 bin dolara çıkarmak. Ancak bunun gerçekleşmesi için beş yıl sonraki dolar kurunun 1.97 TL olması gerekiyor.
- AKP, 2012 ortalamasında 1.80 TL dolayında gerçekleşen, son günlerdeki sermaye çıkışının etkisiyle yükselerek şimdiden 2 TL'ye yaklaşan, Merkez Bankası'nın seri müdahalelerine rağmen hala 1.90 TL'nin üzerinde seyreden dolar kurunun 5 yıl boyunca neredeyse hiç artmayacağını varsayıyor ya da bizi kandırıyor.
- Geçen 10 yılda ekonomi çarkını sıcak para ile döndürüp cari açığı ve borçları aşırı büyütme pahasına borçla tüketmeye dayalı, geçici, sahte bir büyüme ve kalkınma algısı yaratarak bunu oya tahvil eden AKP'nin sıcak paradan başka oyun planı bulunmuyor.
- AKP, önümüzdeki beş yıl boyunca yoğun sıcak para girişiyle TL'yi yapay olarak değerlendiren, bunun sonucunda da GSYH ve kişi başına milli gelirin dolar cinsinden tutarını kağıt üzerinde büyüten "düşük kur-yüksek faiz" ortamının devamını öngörüyor. Oysa parasal genişlemeyi sonlandırma, gelişmekte olan ülkelerden sıcak parayı çekme kararı ile küresel piyasalarda tersine bir süreç başlıyor.
- Enflasyonun en gerçekçi göstergesi olan "deflatör", yeni Plan'da 2014-2018 dönemi için kümülatif yüzde 31.9 öngörülürken, aynı dönemde cari kurda 2012 sonuna göre kümülatif artış yüzde 9.5 olarak öngörülmüş. Bu da beş yılda TL'de dolara karşı yüzde 21 değerlenme anlamına geliyor. Bu beş yıllık dönemde kişi başına milli gelirin TL cinsinden sabit fiyatlarla yüzde 26 artarken, dolar cinsinden yüzde 52 artışla 16 bin doları yakalayacağı varsayılıyor.
- Öte yandan, 2007-2013'ü kapsayan 9. Plan dönemi için öngörülen yıllık ortalama yüzde 7 reel büyüme hedefinin tutmayacağı kesinleşirken, 10. Plan'da çita oldukça aşağı çekilerek yıllık büyüme hedefi yüzde 5.5'e düşürüldü.
- 2007-2013'ü kapsayan 9. Plan döneminde yıllık ortalama yüzde 7 büyüme hedeflenirken 2007-2012 döneminde gerçekleşen ortalama büyüme yüzde 3.3'te kaldı. Bu yılki yüzde 4'lük büyüme hedefi yakalanırsa plan döneminde (2007-2013) yıllık ortalama büyüme hızı yüzde 3.4 düzeyinde oluşacak. Bu da önceki plan dönemi büyüme hedefinde ciddi bir sapmaya işaret ediyor.
- Planlı kalkınma ciddi bir iştir. Özellikle 1980'den sonra giderek terk edilen planlama olgusu gerçekte AKP'nin de gündeminde bulunmuyor. Anayasa'nın 166. maddesi ve 3067 Sayılı Kanun gereği "dostlar alışverişte görsün" misali kalkınma planı hazırlayınca, böyle sadece hayali hedeflerle göz boyamaya yönelik bir metin ortaya çıkıyor...

2014-2018 dönemine ait **10. Beş Yıllık Kalkınma Planı**, TBMM Plan ve Bütçe Komisyonu'nda kabul edildi. Plan'ın hazırlık sürecine 66 adet özel ihtisas komisyonu ve çalışma grubu ile üç bini aşkın kişinin katkı verdiği açıklandı. Plan, Pazartesi günü Genel

Kurul'da görüşülerek kabul edildikten sonra Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girecek.

Ancak, ekonomik ve sosyal alanda ülkenin beş yıllık yol haritası niteliği taşıması gereken 10. Plan, kendi içinde tutarlı olmayan ve tamamen göz boyamaya yönelik hayali hedefler içeren bir metinden oluşuyor ve neresinden tutsak elimizde kalıyor.

Beş yılın sonunda öngörülen kur düzeyi bugünkü ile aynı...

10. Kalkınma Planı'nda 2012'de yüzde 2.2 olan sabit fiyatlarla yıllık GSYH büyüme oranının 2018'de yüzde 5.9'a çıkması ve 2014-2018 dönemi için yıllık ortalama yüzde 5.5 büyüme hedeflendi. Plan'a göre 2012'de cari fiyatlarla 1 trilyon 416,8 milyar TL olan GSYH, yıllık ortalama yüzde 10.2 olmak üzere dönemin tümünde birikimli olarak yüzde 78.9 artışla 2018'de 2 trilyon 535,2 milyar TL'ye çıkacak. Reel (sabit fiyatlarla) GSYH ise bu dönemde yıllık ortalama yüzde 5.5 ve beş yılda kümülatif yüzde 35.6 büyüyerek 117.8 milyar TL'den 159.7 milyar TL'ye yükselecek. Plana göre dolar cinsinden GSYH ise beş yılda birikimli bazda yüzde 63.5 büyüyerek 2012'deki 786.3 milyar dolarlık düzeyinden 2018'de 1 trilyon 285.5 milyar dolarlık büyüklüğe ulaşacak. Böylece kişi başı milli gelir de 10 bin 504 dolardan 15 bin 996 dolara çıkacak. Bu arada 2012'de 74.9 milyon olan yıl ortası nüfusun, yıllık ortalama yüzde 1.1'lik artışla 2018'de 80.4 milyona ulaşacağı tahmin edildi.

Bu hedefler kağıt üzerinde güzel de birbiriyle tutarlılığına bakıldığında karşımıza garip bir durum çıkıyor. Dolar cinsinden milli gelir hedefleri; beş yılın sonunda dolar kurunun 1.97 TL olacağı varsayımına dayanıyor. AKP, 2012 ortalamasında 1.80 TL dolayında gerçekleşen halen son günlerdeki sermaye çıkışının etkisiyle yükselerek 1.94 TL'nin üzerini gördükten sonra, Merkez Bankası'nın seri müdahalelerine rağmen 1.90 TL'nin üzerinde kalan dolar kurunun 5 yıl boyunca neredeyse hiç artmayacağını varsayıyor ya da bizi kandırıyor.

AKP, eğer bu kur hedefine inanıyorsa, önümüzdeki beş yıl boyunca da yoğun sıcak para girişiyle TL'yi yapay olarak değerlendiren, bunun sonucunda da GSYH ve kişi başına milli gelirin dolar cinsinden tutarını kağıt üzerinde büyüten "düşük kur-yüksek faiz" ortamının devamını öngörüyor. Geçen 10 yılda ekonomi çarkını sıcak para ile döndürüp cari açığı, borçları aşırı büyütme pahasına borçla tüketmeye dayalı, geçici, sahte bir büyüme ve kalkınma algısı yaratarak bunu oya tahvil eden AKP'nin sıcak paradan başka oyun planı bulunmuyor. Özellikle 2008-2009 krizinin ardından yaşanan süreçte gidilen parasal genişlemede en fazla sıcak para girişi yaşanan ülkelerin başında Türkiye geldi.

Oysa Fed ve diğer uluslararası sermaye otoritelerinin, krizi aşmak için uygulamaya koydukları "parasal genişlemeyi sonlandırma-gelişmekte olan ülkelere sıcak parayı çekme" kararı ile küresel piyasalarda tersine bir süreç başlıyor. Son birkaç yıldaki parasal genişleme ile küresel piyasalarda oluşan balonun her an patlama olasılığı bulunuyor. İyimser senaryoda ise parasal sıkılaştırmaya gidilmesi sonucu gelişmekte olan ekonomilere sıcak para akımlarının giderek yavaşlayacağı ve bir süre sonra sürecin tersine döneceği bekleniyor.

El parası ile sanal kalkınma anlayışına devam....

GSYH'nin cari tutarındaki artış ile sabit fiyatlarla (reel) GSYH'deki artış arasındaki yüzde fark, "deflatör" olarak adlandırılıyor. Bu da enflasyonun en gerçekçi göstergesi... 10 Plan'daki cari ve sabit fiyatlara göre öngörülen GSYH hedefleri baz alınarak hesaplandığında deflatörün 2014-2018 döneminde kümülatif yüzde 31,9 olarak öngörüldüğü ortaya çıkıyor.

Buna karşılık aynı dönemde dolarda (2012 yılına göre) kümülatif bazda öngörülen kur artışı ise yüzde 9.5 düzeyinde bulunuyor. Buna göre beş yıllık dönemde TL’de dolara karşı yüzde 21 değerlenme öngörülüyor. Hedeflere göre beş yıllık dönemde kişi başına milli gelirin TL cinsinden sabit fiyatlarla yüzde 26 artarken, dolar cinsinden yüzde 52 artışla 16 bin doları yakalayacağı varsayılıyor.

Son on yılda ülkeyi sıcak paranın istismarına açan, bu emanet dövizlerle sahte bahar yaşatan, “**el parası**” ile sanal kalkınma algısı yaratan AKP, bu çarpık modelden vazgeçmiyor. Bu anlayışla hazırlanan 10. Plan hedefleri, izleyen beş yılda da yoğun sıcak para girişiyle TL’yi yapay olarak değerlendiren, bunun sonucunda da GSYH ve kişi başına milli gelirin dolar cinsinden tutarını kağıt üzerinde büyüten “düşük kur-yüksek faiz” ortamının devamına işaret ediyor.

10. Beş Yıllık Kalkınma Planı büyüme hedefleri

	2006	2012	2013(H)	2018(H)	2014-2018 Ort.
Büyüme (%)	6,9	2,2	4,0	5,9	5,5
GSYH (Sabit fiyatlarla, Milyar TL)	96,7	117,8	122,4	159,7	5,5
GSYH (Cari fiyatlarla, Milyar TL)	758,4	1.416,8	1.556,7	2.535,2	10,2
GSYH (Cari fiyatlarla, Milyar \$)	526,4	786,3	850,5	1.285,5	8,6
Nüfus (Yıl ortası, milyon kişi)	69,4	74,9	76,1	80,4	1,1
Kişi başına GSYH (cari, \$)	7.586,0	10.504,0	11.183,0	15.996,0	7,4
\$/TL	1,4407	1,8019	1,8303	1,9722	-

9. Planda yüzde 7 büyüme dediler yarısına ulaşamadılar...

Öte yandan, 2007-2013’ü kapsayan 9. Plan döneminde öngörülen yıllık ortalama yüzde 7 reel büyüme hedefinin tutmayacağı belli olurken, 10. Plan’da çita oldukça aşağı çekilerek yıllık büyüme hedefi yüzde 5.5’e düşürüldü.

Halen yürürlükteki 9. kalkınma planına bakıldığında, bu dönemde GSYH’de yakalanan yıllık ortalama büyüme hızının, hedeflenen oranın ancak yarısı düzeyinde kalacağı görülüyor.

Yedi yıllık bir süre (2007-2013) için hazırlanan 9. Plan’da yıllık ortalama bazda yüzde 7 büyüme hedeflenmişti. 2007-2012 döneminde gerçekleşen ortalama büyüme yüzde 3.3’te kaldı. Bu yılki yüzde 4’lük büyüme hedefi yakalanırsa plan dönemindeki (2007-2013) yıllık ortalama büyüme hızı yüzde 3.4 düzeyinde oluşacak. Bu reel büyüme hedefinde ciddi bir sapmaya işaret ediyor.

2013 hedeflerinin tutması durumunda bile Plan dönemi için tarımda yüzde 3.6 öngörülen yıllık ortalama büyüme yüzde 2.2, sanayide yüzde 7.8 öngörülen oran yüzde 3.8’de, hizmetlerde ise yüzde 7.3 öngörülürken yüzde 4’te kalacak.

AKP’nin işsizliği düşürme iddiası yok...

9. Plan döneminde işsizlikle ilgili hedeflerin tutturulamaması, tablonun giderek daha da kötüleşmesi, AKP’nin makyajlı GSYH ve kişi başına milli gelir verilerini çürütüyor.

Anket yoluyla belirlenen işgücü göstergelerinde o sırada iş aramıyor olanların sayıya dahil edilmeyişi, üniversite patlamasının genç işsizliğini gizlenmesi gibi faktörlere rağmen, 9. Plan döneminde işsizlik oranı azalmak bir yana daha da arttı. Nüfus artış hızındaki yavaşlama, genç nüfus oranındaki düşüşe rağmen, genel işsizlik ve genç işsizliği büyüdü.

9. Plan döneminin son yılı olan 2013 itibariyle yüzde 7.7'ye düşürülmesi hedeflenen genel işsizlik oranı, 2012 ortalamasında yüzde 9.2, bu yılın Mart sonu itibariyle yüzde 10.1 oldu. Yüzde 20'yi bulan genç işsizliği oranıyla Türkiye, ağır ekonomik kriz yaşayan ülkeler dahil dünyada ön sıralarda yer alıyor.

10. Plan da işsizlikle mücadele konusunda iddialı bir hedef içermiyor. Beş yıllık dönemde işsizlik oranının 2012'ye göre 2 puanlık bir düşüşle, 2018'de yüzde 7.2 düzeyine inmesi hedefleniyor. 9. Plan deneyimi dikkate alındığında bu hedefin de sapacağı şimdiden belli...

10. Plan'da işgücü projeksiyonları

	2006	2012	2013	2018	2014-2018 Ort.
İşgücüne katılma oranı (%)	46,3	50,0	51,1	53,8	52,6
İşgücü (Milyon kişi)	22,8	27,3	28,5	32,2	2,5
İstihdam (Milyon kişi)	20,4	24,8	25,9	29,9	2,9
İstihdam oranı (%)	41,5	45,4	46,4	49,9	48,2
İşsizlik oranı (%)	10,2	9,2	9,2	7,2	8,2

Kalkınma planı mı göz boyama mı?

Planlı kalkınma ciddi bir iştir. Ancak ülkemizde özellikle 1980'den sonra giderek terk edilen planlama olgusu gerçekte AKP'nin de gündeminde bulunmuyor.

Anayasa'nın 166. Maddesi ve 3067 sayılı "Kalkınma Planlarının Yürürlüğe Konması ve Bütünlüğün Korunması Hakkında Kanun" gereği hükümetlerin kalkınma planları hazırlayarak uygulamaya koyması gerekiyor. 2011'de çıkarılan 641 Sayılı KHK'nin 30. Maddesi uyarınca da bu planı hazırlayıp sunma görevini Kalkınma Bakanlığı yerine getiriyor.

Ancak AKP'nin, özünde sadece bir formaliteyi yerine getirdiği için planlı kalkınmanın ruhuna uygun gerçekçi, tutarlı bir plan yerine, böyle hayali hedeflerle göz boyamaya yönelik bir metin ortaya çıkıyor. Planın adı var ama samimi, amaca uygun ve tutarlı bir yapısı, içeriği yok...

Oysa;

- Türkiye için planlı ekonomi hayati önem taşıyor.
- Türkiye'nin gelişmiş ülkeleri yakalayabilmesi için yıllık ortalama yüzde 7 dolayında bir büyüme hedefi koyup, bunun için gerekli planlamayı yapması ve bunun program ve araçlarını doğru seçmesi gerekiyor.
- Kalkınma planlarının "akıllı (smart) hedefler" içermesi gerekiyor.
- Planda yatırım, üretim, ihracat, istihdam gibi temel konularda spesifik, ölçülebilir, gerçekçi, zamanlaması belli ve ulaşılabilir hedeflerin yer alması gerekir.
- Bu hedeflerin gerçekleştirilmesi için gerekli araç ve yöntemler, işleyiş, bakanlıklar ve kurumlar arası eşgüdüm ve işbirliğinin şekli, net olarak tanımlanmalı. Her bakanlık kendi planını açıklıyor ve bunlar 10. Plan'dan ayrıktır unsurlar içeriyor.
- Envanter olmazsa olmaz
- Türkiye'nin sanayi, tarım ve hayvancılık alanında yeni bir kalkınma modeline ihtiyacı bulunuyor.
- Ülke kalkınması için hayati önemdeki mesleki eğitim konusuna Planlarda ağırlık verilmesi gerekiyor.
- "Sektörel kümelenme" ve "bölgesel kalkınma" modelleri işlevsel hale getirilmeli.
- Plan'da, insani kalkınma hedefleri yer almıyor.

- Plan, gelir dağılımının adil hale getirilmesi ve bölgeler arası ekonomik sosyal kalkınmışlık ve kültürel farklılıkların azaltılmasına yönelik etkin unsurlar içermeli.
- Planda, Ar-Ge, girişimcilik ve yenilikçilik için yeni politikalar olmalı...

EKLER:

➤ Anayasa

Madde 166:

I.Planlama; Ekonomik ve Sosyal Konsey

Ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınmayı, özellikle sanayi ve tarımın yurt düzeyinde dengeli ve uyumlu biçimde hızla gelişmesini, ülke kaynaklarının döküm ve değerlendirilmesini yaparak verimli şekilde kullanılmasını planlamak, bu amaçla gerekli teşkilatı kurmak devletin görevidir.

Planda milli tasarrufu ve üretimi artırıcı, fiyatlarda istikrar ve dış ödemelerde dengeyi sağlayıcı, yatırım ve istihdamı geliştirici tedbirler öngörülür, yatırımlar da toplum yararları ve gerekleri gözetilir; kaynakların verimli şekilde kullanılması hedef alınır. Kalkınma girişimleri, bu plana göre gerçekleştirilir.

Kalkınma planlarının hazırlanmasına, TBMM’ce onaylanmasına, uygulanmasına, değiştirilmesine ve bütünlüğünü bozacak değişikliklerin önlenmesine ilişkin usul ve esaslar kanunla düzenlenir.

➤ 3067 Sayılı Kalkınma Planlarının Yürürlüğe Konması ve Bütünlüğün Korunması Hakkında Kanun

Madde 1

Kalkınma Planları Devlet Planlama Teşkilatı tarafından kendi Kuruluş ve Görevleri hakkındaki mevzuata göre hazırlanarak Bakanlar Kurulunca kabul edilip, Bakanlar Kurulu üyelerince imzalandıktan sonra, Türkiye Büyük Millet Meclisi’nce onaylanmak üzere Başbakanlık tarafından Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulur.

➤ Kalkınma Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında KHK (641)

Madde 30

Bakanlık, Bakanlar Kurulu’nun onayladığı esaslar ve hedefler çerçevesinde kalkınma planını hazırlar ve Yüksek Planlama Kurulu’na sunar.